

Våld i nära relationer

Fastställt av socialnämnden
Framtagen av socialförvaltningen
Datum 2025-09-17
Ärendenr SON 2025/369
Version [1.0]

Våld i nära relationer

Innehåll

Våld i nära relationer	1
1. Inledning.....	2
2. Mål med arbetet.....	3
3. Tillämpning av riktlinje	3
3.1 Definition av våld	4
3.2 Definition av närstående.....	5
3.3 Sårbarhetsfaktorer och särskild utsatthet	5
3.4 Lagstiftning och styrande dokument.....	6
4. Socialnämndens ansvar	6
5. Den anställdes skyldigheter och ansvar	7
5.1 Bemötande.....	7
5.2 Anmälningsskyldighet 19 kap. 1 och 2 §§ SoL.....	8
6. Handläggning	8
6.1 Utredningsskyldighet av våldsutsatta	8
6.2 Utredning av barn som bevittnat/upplevt våld eller andra övergrepp.....	9
6.3 Riskbedömning	9
6.4 Skyddade personuppgifter	10
7. Insatser till våldsutsatta.....	10
8. Insatser till våldsutövare.....	11
9. Kompetens inom socialtjänsten.....	11
10. Samverkan	12
10.1 Intern samverkan.....	12
10.2 Extern samverkan	12
11. Tystnadsplikt och sekretess.....	13
12. Dokumentation	14
13. Polisanmälan.....	14
15. Lex Sarah	15
16. Stöd och hjälp i Socialförvaltningen	15

1. Inledning

Våld i nära relationer är en kränkning av mänskliga rättigheter och ett utbrett folkhälsoproblem som kan få allvarliga konsekvenser. För den som utsätts kan våld, utöver fysiska skador och andra hälsoproblem, få svåra sociala konsekvenser som exempelvis isolering, arbetslöshet, ekonomiska problem, svårigheter med bostadssituationen, sjukskrivning med mera. Utöver det mänskliga lidandet får våld i nära relationer samhällsekonomiska konsekvenser. Begreppet våld i nära relation innefattar alla typer av våld mellan närstående och kan förekomma både i parrelationer och i andra familje- och släktkonstellationer. Våld är handlingar riktade mot en annan person som smärta, skadar, skrämmer, kränker, eller får personen att göra eller avstå från att göra någonting mot sin vilja. Våldet är utbrett och kan utgöra allvarliga brott som ofta sker i det fördolda. Våld i nära relationer kan drabba alla i samhället oavsett kön, ålder och bakgrund. Risken att utsättas för våld i nära relationer är dock större i vissa grupper och våldet som kvinnor utsätts för är ofta grövre och mer systematiskt jämfört med det våld som män utsätts för. Det är också mycket vanligare att kvinnor utsätts för sexuellt våld. Avseende dödligt våld i nära relationer blir betydligt fler kvinnor dödade av en partner eller före detta partner än att män blir det. Även barn och unga kan bli utsatta för våld i en nära relation eller uppleva när en anhörig blir utsatt för våld. Alla som blir utsatta för våld och barn som bevittnar våld i nära relationer har rätt till stöd och skydd.

Riktlinjerna ligger till grund för socialnämndens arbete mot våld i nära relationer oberoende av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Riktlinjen syftar till att ge en vägledning för socialnämndens arbete med att stödja och skydda individer som är utsatta för våld, barn som bevittnat våld samt att verka för att få våldsutövare att ändra sitt beteende.

13 kap. 1 § SoL

Socialnämnden ska erbjuda brottsofferstöd. Insatsen kan riktas till både den som har utsatts för brott och dennes närstående.

I socialnämndens ansvar enligt första stycket ingår att nämnden ska vara uppmärksam på att personer kan vara i behov av insatser för att förändra sin situation, såsom kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av en närstående man, andra personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av någon närstående samt personer som är eller har varit utsatta för våld eller förtryck med hedersmotiv.

Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för

18 kap. 7 § SoL

Socialnämnden ansvarar för att ett barn som har utsatts för brott, och barnets närstående, får de insatser som de behöver.

Socialnämnden ska beakta att även ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott.

Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

2. Mål med arbetet

Det övergripande målet i allt arbete är att våldet i nära relationer ska upphöra. I arbetet ska mäns våld mot kvinnor särskilt uppmärksammas.

Alla som är utsatta eller riskerar att utsättas för våld samt utövare av våld ska få ett professionellt bemötande samt stöd och hjälp.

För barn och unga som lever i familjer där våld förekommer, ska insatser från socialtjänsten leda till trygga familjeförhållanden.

För unga och vuxna individer som är utsatta för våld av närstående, ska målet med insatser från socialtjänsten vara ett liv fritt från våld av närstående.

För unga och vuxna individer som utövar våld mot närstående, ska målet med insatser från socialtjänsten vara att våldet mot närstående upphör.

3. Tillämpning av riktlinje

Riktlinjen är en grund för socialförvaltnings arbete mot våld i nära relationer. Den riktar sig till samtliga medarbetare och utförare hos socialförvaltningen inom Region Gotland. Riktlinjerna är ett övergripande och informationsgivande dokument för att socialförvaltningen ska kunna hantera relationsvåldsärenden utifrån gällande lagstiftning och förordningar. Riktlinjen är utformad med stöd av [Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(HSFL-FS 2022:39\) om våld i nära relationer](#) och [Socialstyrelsens handbok för våld i nära relationer](#). Vid behov av ytterligare stöd i hantering av ärenden som rör våld i nära relationer bör Socialstyrelsens handbok för våld i nära relationer användas. För att handläggare och utförare ska veta hur ärenden kring våld i nära relationer ska handläggas i praktiken ska det finnas rutiner för arbetet mot våld i nära relationer.

Riktlinjens tre målgrupper är:

- Våldsutsatta vuxna
- Våldsutsatta barn och/eller barn som bevittnat/upplevt våld mot närstående
- Våldsutövare (vuxna och unga)

3.1 Definition av våld

Våld är ett begrepp som i både forskning och praktik kan definieras på olika sätt. Våld kan vara brottsliga gärningar som hot, fysiskt våld och sexuella övergrepp. Våld kan också vara handlingar som enligt rådande lagstiftning inte definieras som brott, men som sammantaget kan skapa ett mönster av utsatthet. Våldet kan bestå av en kombination av olika handlingar som ofta upprepas och det kan också trappas upp och bli grövre över tid. Eftersom våld i nära relationer vanligen äger rum i privata sammanhang blir det sällan uppmärksammat av utomstående. Våld som utövas av närstående, i synnerhet en partner, f.d. partner eller en förälder, har uppmärksammats som en särskild form av utsatthet. Denna utsatthet kännetecknas bl.a. av att våldsutövaren är en person som förväntas eller förväntades ha en nära och förtroendefull relation till personen. Våldet är ofta, eller riskerar att bli, upprepat och systematiskt. Till utsattheten hör också olika beroendeförhållanden, t.ex. om den våldsutsatta och våldsutövaren har barn tillsammans.

"Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärtar, skrämmar eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra det den vill" (Per Isdal, 2001)

Några exempel på våldets uttryck:

Psykiskt våld	T.ex. hot, tvång, trakasserier, glåpord och verbala kränkningar, förnedring, nedtryckande uttalanden och förlöjliganden, skambeläggande, kontroll av post och telefon, utpressning, beröva sömn, social isolering och begränsningar i olika avseenden.
Fysiskt våld	T.ex. knuffa, hålla fast, släpa, slå med eller utan tillhyggen, dra i håret, nypa, riva, bita, sparka, ta strypgrepp, skada med kniv eller annat vapen.
Sexuellt våld	T.ex. våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar utan samtycke, övergrepp via internet, tvingas bevittna pornografi och sexuella trakasserier.
Latent våld	Ilska eller aggressivitet, kroppshållning och kroppsuttryck som upplevs hotfullt och skapar en ständig rädsla eller oro för att våld.
Materiellt våld	T.ex. förstöra ägodelar, slänga saker som personen tycker om.
Ekonomiskt våld	T.ex. hot, begränsningar och kontroll av gemensamma ekonomiska tillgångar, inte ha tillgång till egna pengar,

	inte ha insyn i den gemensamma ekonomin, tvingas skriva på papper/uppge bankkoder, ekonomisk utpressning, tvingas att utföra ekonomisk brottslighet, hindras från att arbeta.
Försummelse	T.ex. att inte få hjälp med mat och mediciner, medvetet felaktig medicinering, bristande hygien, lämnas utan tillsyn, försvåra istället för att underlätta, förvägras nödvändig hjälp.
Våld mot husdjur	Hota att skada eller faktiskt skada ett husdjur i den våldsutsattas omgivning, vilket kan innebära ett indirekt hot mot eller skada/smärta för den våldsutsatta.
Digitalt våld	T.ex. övervakning av telefon, aktiviteter, sociala medier, kontroll av var den våldsutsatta befinner sig, spridning av sexuella/privata bilder, skicka hotfulla eller trakasserande meddelanden eller mejl.

3.2 Definition av närstående

Begreppet ”närstående” är könsneutralt och syftar på varje person som den våldsutsatta bedöms ha eller ha haft en nära och förtroendefull relation till. Exempelvis omfattas makar, sambor, partners, föräldrar, syskon, mor- och farföräldrar, barn och barnbarn eller andra släktingar. Begreppet kan även omfatta andra personer som den våldsutsatta har eller har haft en nära och förtroendefull relation till, t.ex. personal till en brukare eller patient.

Bedömningen av vem som kan betraktas som närstående ska göras utifrån familje- och levnadsförhållanden i det enskilda fallet.

3.3 Sårbarhetsfaktorer och särskild utsatthet

Risken för att utsättas för våld kan variera beroende på den enskildes livsvillkor. Vissa faktorer kan ge sämre förutsättningar och en allmän ökad sårbarhet i en rad olika avseenden, vilket kan medföra att det kan bli svårare att få samhällets skydd och stöd. Den enskilde kan vara extra sårbar för att utsättas för våld och förtryck och beroende på omständigheter kan det även innebära en risk att det inte uppmärksammas på grund av brister i samhället.

Socialnämnden bör beakta den särskilda utsatthet eller sårbarhet en våldsutsatt person kan ha på grund av bland annat

- ekonomisk situation,
- funktionsnedsättning,
- hedersrelaterad kontext,
- kön,

- könsöverskridande identitet eller uttryck,
- skadligt bruk och beroende,
- sexuell läggning,
- tillhörighet till en nationell minoritet,
- utländsk bakgrund, eller
- ålder

Läs mer om sårbarhetsfaktorer och särskild utsatthet i [Socialstyrelsens handbok om Våld i nära relationer](#).

3.4 Lagstiftning och styrande dokument

- [Socialtjänstlagen \(2025:400\)](#)
- [Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer \(HSLF-FS 2022:39\)](#)
- [Socialstyrelsens handbok ”Våld i nära relationer”](#)
- FN:s konvention om mänskliga rättigheter, konventionens om avskaffande av all diskriminering av kvinnor samt barnkonventionen.
- Domar och prejudikat
- Vägledande dokument från Socialstyrelsen
- Regionala styrande dokument

4. Socialnämndens ansvar

Kommunen har enligt 4 kap. 1 § SoL det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet (2 kap. 1 § SoL). Socialstyrelsen menar att det är viktigt att stödet i ärenden som rör relationsvåld riktas till att frigöra och utveckla personens egna resurser samt att stödet måste bygga på respekt för personens rätt till självbestämmande och integritet.

Socialnämnden har ansvar för brottsoffer genom att:

- erbjuda brottsofferstöd. Insatsen kan riktas till både den som har utsatts för brott och dennes närstående (13 kap. 1 § första stycket SoL).
- vara uppmärksam på att personer kan vara i behov av insatser för att förändra sin situation, såsom kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av en närstående man, andra personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av någon närstående samt personer som är eller har varit utsatta för våld eller förtryck med hedersmotiv (13 kap. 1 § andra stycket SoL).
- ansvara för att ett barn som har utsatts för brott, och barnets närstående, får de insatser som de behöver (18 kap. 7 § SoL).
- beakta att även ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott (18 kap. 7 § SoL).

Socialnämnden har ansvar för våldsutövaren genom att:

- erbjuda insatser som syftar till att ändra beteendet hos den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp (13 kap. 8 § SoL).

5. Den anställdes skyldigheter och ansvar

All personal inom socialtjänsten har ett ansvar för att arbeta mot våld i nära relationer. Det är angeläget att tidigt upptäcka dessa personer och att erbjuda adekvat stöd och hjälp för att förhindra fortsatt våld. Personal är skyldig att ha kunskap om och följa de rutiner som finns inom respektive enhet. Det är viktigt att den professionella tar sig tid, lyssnar och lotsar personen vidare till den hjälp och det stöd som finns att tillgå.

Alla som lever med våld ska erbjudas stöd och hjälp!

5.1 Bemötande

Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet, 2 kap. 1 § SoL. I ärenden som rör våld mot närstående är det därför viktigt att stödet inriktas på att frigöra och utveckla den våldsutsattas och våldsutövarens egna resurser genom att erbjuda stöd som bygger på respekt för den enskildes behov. Rädsla och känslor av skuld och skam kan göra det svårt för personen att vända sig till utomstående för att berätta om våldet. Att skapa en god relation är grundläggande för socialtjänsten att ta hänsyn till i arbetet med att ge stöd och hjälp. Det är viktigt att den enskilda ges tillräckligt med tid och bekräftas i att det kan vara svårt att berätta allt på en gång. Ett professionellt bemötande kännetecknas av respekt och ödmjukhet samt att kunna skapa och upprätthålla en förtroendefull relation, att kunna bemöta en person i kris, hantera motstridiga intressen och konflikter samt att inte skuldbelägga. I mötet med våldsutsatta personer är det värdefullt att känna till den s.k. normaliseringsprocessen. Modellen beskriver en process där den som är utsatt i allt högre grad anpassar sig till en vardag som präglas av våld, en anpassning som ofta leder till isolering och ökat beroende av förövaren. Det innebär att det sker en successiv förflyttning kring vad som är normalt vilket kan göra det svårt för den som är utsatt att förstå sin utsatthet, söka hjälp och bryta upp ur relationen där det förekommer våld. Våldsutövaren krymper gradvis den våldsutsattas livs- och handlingsutrymme, personens relationer, åsikter och fritidsintressen. Kontroll och isolering är starka faktorer som bryter ner den våldsutsattas självkänsla.

Att bemöta våldsutövare kräver speciell kunskap om våldets mekanismer. Det är viktigt att synliggöra våldet för att det inte ska bagatelliseras och minimaliseras. Samtidigt är det också viktigt att inte skapa mer skuld- och skamkänslor eftersom dessa ofta står i vägen för motivationen till förändring.

Att uppmärksamma barn och unga som far illa är en av socialtjänstens viktigaste uppdrag, beakta även deras rätt till delaktighet och information. Det är viktigt att vara observant på barnets beteende och lyssna på barnets berättelse, bekräfta barnets berättelse och visa

förståelse för barnets situation. Efter att ha mottagit barnets berättelse är det av vikt att agera utifrån de rutiner som gäller för den egna verksamheten/enheten. Anmälningsskyldighet gäller enligt 19 kap. 1 och 2 §§ SoL, se avsnitt 3.2.

5.2 Anmälningsskyldighet 19 kap. 1 och 2 §§ SoL

Enligt 19 kap. 1 och 2 §§ SoL är följande myndigheter och yrkesverksamma skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen,
2. andra myndigheter vars verksamhet berör barn och unga,
3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och
4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården, på socialtjänstens område eller enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Samtliga verksamheter ska ha en rutin avseende anmälan till socialnämnden vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa.

6. Handläggning

Våld i nära relationer skiljer sig i flera avseenden från andra problem som kommer till socialtjänstens kännedom. Socialtjänstens handläggning när det gäller våldsutsatta behöver präglas av ett säkerhetstänkande. När den våldsutsatta söker sig till socialtjänsten måste handläggare snabbt kunna göra en hot- och riskbedömning för att kunna ta ställning till om det finns ett omedelbart behov av skydd.

6.1 Utredningsskyldighet av våldsutsatta

Enligt 14 kap. 2 § SoL ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan

Socialtjänsten har ansvar för att utreda en våldsutsatt persons behov av stöd och hjälp oavsett om våldet är polisanmält eller inte.

föranleda någon åtgärd av nämnden.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSFL-FS 2022:39) bör socialnämnden i ett ärende som gäller en våldsutsatt person, med anledning av våldet, bl.a. utreda

- individens behov av stöd och hjälp akut,
- våldets karaktär och omfattning,
- våldets konsekvenser,
- hur individen hanterar sin situation,
- hur individens nätverk ser ut,
- individens behov av stöd och hjälp på både kort och lång sikt.

Om den våldsutsatta är förälder bör även utredas om stöd i föräldraskap behövs. Det finns ytterligare punkter som bör besvaras i utredning av barn som upplevt våld, se avsnitt 4.2.

6.2 Utredning av barn som bevittnat/upplevt våld eller andra övergrepp

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSFL-FS 2022:39) bör socialnämnden i ett ärende som gäller ett våldsutsatt barn eller ett barn som bevittnat våld, med anledning av våldet, bl.a. utreda

- barnets behov av stöd och hjälp akut, inkl vård eller boende i ett annat hem än det egna
- våldets karaktär och omfattning,
- hur barnets nätverk ser ut,
- våldets påverkan på barnet och dess relation till föräldrarna,
- barnets egen uppfattning om våldet,
- vardera föräldrarnas uppfattning om våldets konsekvenser för barnet, och
- barnets behov av stöd och hjälp på både kort och lång sikt.

Vid handläggning av barnavårdsärenden behöver det skyndsamt göra en bedömning om barnet är i behov av omedelbart skydd (20 kap. 1 § SoL) samt fattas beslut (20 kap. 2 § SoL) om en utredning enligt 14 kap. 2 § SoL ska inledas.

Barnavårdsutredningar utförs utav Barn- och familjeenheten, Individ- och familjeomsorgen (IFO).

6.3 Riskbedömning

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSFL-FS 2022:39) ska Socialnämnden, i en utredning, göra en bedömning av risken för att den som är våldsutsatt kan komma att utsättas för ytterligare våld. Vid behov ska en ny bedömning göras och som en del av riskbedömningen bör en standardiserad bedömningsmetod användas.

Socialnämnden bör ta del av polisens bedömning av risken för fortsatt våld. Nämnden bör även delge polisen sin riskbedömning, om det inte finns hinder enligt bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

6.4 Skyddade personuppgifter

Det kan vara viktigt att överväga vilka som ska delta i handläggningen av ett ärende där den enskilde har skyddade personuppgifter eller om antalet handläggare som känner till uppgifter som är skyddade behöver begränsas.

Se vidare riktlinjen för [Skyddade personuppgifter](#) samt den rutin som gäller för den egna verksamheten/enheten.

7. Insatser till våldsutsatta

Att personer som utsatts för våld i nära relation upptäcks och får hjälp och stöd är en viktig för att bryta våldsprocessen. Kunskap och beredskap för att våga och kunna agera måste vara hög. Det som framkommer i utredningen och beskrivningen av den våldsutsattas livssituation och nätverk samt i riskbedömningen är utgångspunkten för en samlad bedömning av personens behov av stöd och hjälp, både på kort och lång sikt och därmed vilka insatser som ska erbjudas. Vid bedömning av insatser ska hänsyn tas till risknivå, stöd- och behandlingsbehov. Därtill bör den våldsutsattas grad av motivation till förändring vägas in. I många fall vet inte personen vilka möjligheter till stöd och skydd som finns. Personen behöver därför information om vilka olika insatser som kan erbjudas. Syftet med insatsen är att våldet ska upphöra och att den ska bidra till att stärka den våldsutsatta.

Insatserna ska vidare samordnas så att de inte motverkar varandra. Förhållandena i det enskilda fallet kan innebära att den enskilde kan behöva insatser inom såväl socialtjänsten som hälso- och sjukvården. Då ska en samordnad individuell plan (SIP) upprättas, förutsatt att planen behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda

Insatser till stöd för barn som bevittnat/upplevt våld eller andra övergrepp

Barn som utsatts för eller bevittnat våld är ingen enhetlig grupp, och olika barn kan behöva olika insatser. Socialnämnden ska erbjuda våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld insatser, akut och på kort och lång sikt, med utgångspunkt i barnets behov av skydd, råd och stöd samt vård och behandling. Socialtjänsten behöver tydligt skilja på barnets och övriga familjemedlemmars behov av insatser och finns det flera syskon i en familj behöver varje barns behov av insatser bedömas individuellt. Insatserna behöver anpassas till bland annat barnets ålder, erfarenheter och individuella förutsättningar och behov samt till våldets karaktär. I många fall vet inte barnet vilka möjligheter till stöd och skydd som finns. Barnet behöver därför få relevant information som är anpassad till barnets ålder, mognad och övriga förutsättningar. Syftet med insatsen är att våldet ska upphöra och att den ska bidra till att stärka det våldsutsatta barnet.

8. Insatser till våldsutövare

Socialnämnden ska, enligt 13 kap. 8 § SoL, erbjuda insatser som syftar till att ändra beteendet hos den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp. Att erbjuda och ge insatser enligt 11 kap. 1 § SoL till den som utövar våld är en viktig del i det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer. Att utöva våld i en nära relation är såväl ett straffrättsligt som ett socialt problem. Det är därför viktigt att erbjuda våldsutövande adekvat stöd och hjälp för att kunna förändra sitt beteende. Målet är att våld, kontroll och förtryck ska upphöra och att våldsutövaren istället ska hitta alternativa handlingsätt. När man arbetar med att våldsutövare ska ändra sitt beteende måste hänsyn alltid tas till säkerheten för den eller de som har utsatts för våld eller övergrepp och dennes närstående.

Insatser enligt 11 kap. 1 och 4 §§ SoL är frivilliga, och därmed krävs viss motivation. Det kan ibland vara svårt att motivera den som utövar våld att genomgå en utredning samt ta emot insatser. Förändringsarbete tar tid. Det viktigt synliggöra våldet och dess konsekvenser, så att våldsutövaren blir medveten om de negativa aspekterna av sitt beteende för att därefter ta ansvar för våldet och börja arbeta med förändring. Det kan behövas upprepade samtal för att påverka personen att börja en förändringsprocess, till exempel motiverande samtal.

Insatser till stöd för barn som utövat våld

Barn som utövar våld i en nära relation, till exempel mot syskon, är i behov av stöd och hjälp. För barn som fyllt 15 år och utövar våld kan våldet innebära brott med straffrättsliga konsekvenser. Det är viktigt att erbjuda våldsutövande barn adekvat erbjuda insatser som syftar till att ändra beteendet. Målet är att våld, kontroll och förtryck ska upphöra och att våldsutövaren istället ska hitta alternativa handlingsätt. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Vad som är barnets bästa avgörs från fall till fall. Socialtjänsten ansvarar för att ta ett helhetsgrepp och se till att hela familjen får den hjälp och det stöd som respektive person behöver vid våld i nära relationer. Observera att det även förekommer våld i ungas parrelationer och att ungas utsatthet är ett problem som alltid ska uppmärksammas och tas på samma allvar som våld i vuxnas parrelationer.

9. Kompetens inom socialtjänsten

Socialtjänstens organisation ska säkerställa att personer som blir utsatta för våld i nära relationer uppmärksammas inom hela socialtjänsten och får den hjälp och det stöd som de behöver. Det är därför angeläget att adekvat kompetens om våld i nära relationer finns i hela organisationen, inte bara hos någon enstaka person eller funktion, samt att strukturer och funktioner är hållbara över tid. All personal som arbetar inom socialtjänsten bör ha teoretiska kunskaper inom området våld eller andra övergrepp av eller mot närstående samt förmågan att praktiskt tillämpa dessa kunskaper.

Personalen bör ha teoretiska kunskaper för att initialt kunna göra en bedömning om det finns en omedelbar risk för att personen utsätts för våld eller hot om våld. I särskilt komplicerade ärenden, t.ex. hedersrelaterat förtryck och våld eller personer med funktionsnedsättning, kan

det behövas fördjupad bedömning som kräver stöd av personal med särskild kompetens inom området.

10. Samverkan

Våld i nära relationer är ett mångsidigt problem och kräver att många samverkar. Samverkan behövs ofta både i enskilda ärenden och på övergripande nivå. Socialtjänsten har ett ansvar för att god samverkan sker inom organisationen och med andra aktörer. Samverkan krävs för att insatser från Socialnämnden, men även andra berörda verksamheter och organisationer, inte motverkar varandra. Om insatser ges till flera personer i en familj, ska samtliga insatser samordnas. Vid samordningen ska behovet av trygghet och säkerhet hos de våldsutsatta och de barn som bevittnat våld beaktas. Skyldigheten att samverka gäller med beaktande av bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och tystnadsplikt i socialtjänstlagen (2025:400).

10.1 Intern samverkan

Ett ärende som handlar om våld i nära relationer kan aktualiseras inom socialtjänstens alla verksamhetsområden, t.ex. inom ekonomiskt bistånd, barn och familj, äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning. Såväl våldsutsatta som våldsutövare kan också vara aktuella på flera enheter inom socialtjänsten samtidigt. Det är viktigt att insatserna samordnas så att de inte motverkar varandra. För att kunna hjälpa barn och deras familjer kan samverkan behövas i olika skeden under hela handläggningen. Socialnämnden ansvarar för att det finns skriftliga rutiner för hur intern samverkan inom socialförvaltningen ska ske för att ge stöd och hjälp till våldsutsatta och våldsutövare.

10.2 Extern samverkan

Insatser från enbart socialtjänsten räcker oftast inte, utan flera aktörer, som t.ex. polisen och hälso- och sjukvården kan behöva engageras i arbetet mot våld i nära relationer. Samverkan behöver vara strukturerad för att fungera både på övergripande nivå och i enskilda ärenden. Socialtjänsten har det övergripande ansvaret för att samverkan fungerar. Socialtjänsten, polisen och hälso- och sjukvården i egenskap av myndighetsutövare bör utgöra kärnan i samverkansarbetet.

En förutsättning för att samverkan mellan myndigheterna ska fungera är att det inom varje myndighet finns väl fungerande interna strukturer för arbetet med våld i nära relationer.

Socialtjänsten ska se till att det finns rutiner som tydliggör vem som har ansvaret för samarbetet kring den enskilde och för hur samarbetet ska gå till. Att flera myndigheter samverkar i samrådsgrupper eller på annat sätt påverkar inte den sekretess som råder mellan myndigheter och mellan självständiga verksamhetsgrenar inom en och samma myndighet.

11. Tystnadsplikt och sekretess

All personal som arbetar inom socialtjänsten har tystnadsplikt enligt SoL och omfattas av bestämmelserna om sekretess i OSL.

17 kap. 11 § SoL

Den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som avser insatser enligt denna lag får inte obehörigen röja vad han eller hon då har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

26 kap. 1 § OSL

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess till skydd för enskild hindrar inte att en uppgift lämnas till en enskild eller en annan myndighet, om den enskilde samtycker till det (10 kap. 1 § OSL).

Enligt 12 kap. 3 § OSL kan relevanta uppgifter om barnet lämnas till vårdnadshavare. I vissa situationer kan emellertid uppgifter sekretessbeläggas i förhållande till vårdnadshavaren. I 12 kap. 3 § OSL finns en särskild bestämmelse om sekretess i förhållande till vårdnadshavare som gäller oavsett barnets ålder. Enligt denna bestämmelse gäller sekretess även i förhållande till vårdnadshavaren bland annat om det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren. Med ”betydande men” avses exempelvis att barnet kan skadas allvarligt psykiskt, fysiskt eller på annat sätt om uppgiften lämnas ut. Sekretessregeln tar sikte på de mest angelägna fallen, där det kan finnas behov av att skydda barnet mot vårdnadshavaren.

För att kunna förebygga och förhindra brott i nära relationer finns en sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 18 c § OSL. Bestämmelsen innebär att personal inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården under vissa förutsättningar får lämna uppgifter till Polismyndigheten i syfte att förebygga allvarligare vålds-, frids- eller sexualbrott mot närstående.

10 kap. 18 c § OSL

Sekretessen enligt 25 kap. 1 § och 26 kap. 1 § hindrar inte att en uppgift som rör en enskild eller en närstående till den enskilde lämnas till Polismyndigheten, om

1. det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att den enskilde mot den närstående kommer att begå ett sådant brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken för vilket det lägsta straffet enligt straffskalan för brottet är fängelse i ett år eller mer, och
2. det med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den enskilde eller för den närstående, eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

Observera att en uppgift som angår misstanke om ett begånget brott

12. Dokumentation

Anställda inom socialförvaltningen har skyldighet att dokumentera handläggning av ärenden och utförande av insatser. Dokumentationen utformas med respekt för den enskildes integritet. Se vidare Socialstyrelsen [Handläggning och dokumentation – handbok för socialtjänsten](#).

Dokumentationen kan komma att bli bevis i en eventuell rättegång.

13. Polisanmälan

Om den våldsutsatta personen vill polisanmäla händelsen är det viktigt att ge det stöd som behövs för att genomföra anmälan. Om det rör sig om ett grovt brott kan det polisanmälans även om personen inte vill, se vidare Rutin för polisanmälan.

Enligt Socialstyrelsen handbok "Våld i nära relationer" rekommenderas socialnämnden att skyndsamt göra en polisanmälan om det finns en misstanke om brott mot ett barn enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken (1962:700) eller lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, såvida det inte strider mot barnets bästa. Om det är oklart huruvida en polisanmälan ska göras, bör polis eller åklagare konsulteras. Brott som kan aktualiseras är exempelvis misshandel, vållande till kroppsskada, människohandel, grov fridskränkning, barnfridsbrott, hedersförtryck, olaga hot, olaga förföljelse, barnäktenskapsbrott, vilseledande till äktenskapsresa, kränkande fotografering, våldtäkt mot barn, sexuellt övergrepp av barn och utnyttjande av sexuell posering av barn.

Barnahus

När ett barn har blivit utsatt för våld eller sexuella övergrepp är det flera yrkesgrupper och myndigheter som kopplas in. Barnahus är tvärprofessionell samverkan mellan socialtjänst, polis, barnpsykiatri och åklagare i samband med att det finns misstankar om att barn utsatts för brott. Ett ärende till Barnahus kan initieras av socialtjänstens barn och familjeenhet, enheten för familjehem och familjerätt eller av polisen. De utredningar som görs i samband

med att det finns misstankar om att barn utsatts för brott ska vara anpassade till barnet. Barnet ska inte i onödan behöva utsättas för upprepade förhör och intervjuer av olika personer för olika syften. Till Barnahus kommer personal som behöver träffa barnet och höra barnets berättelse.

15. Lex Sarah

En händelse som inte överensstämmer med rutin och/eller avviker från förväntat händelseförlopp ska rapporteras som en avvikelse. Alla anställda inom socialförvaltningen ska genast rapportera missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden, som de uppmärksammar eller får kännedom om, som rör en person inom våra verksamheter. Avvikande händelser som bedömts som missförhållanden och/eller påtagliga risker för missförhållanden ska utredas enligt lex Sarah. Allvarliga missförhållanden och påtagliga risker för allvarliga missförhållanden ska anmälas till Inspektionen för vård och omsorg, IVO.

Se vidare Riktlinjen för [Avvikelsehantering enligt socialtjänstlagen \(SoL\) och lag om stöd och service till vissa funktionshindrade \(LSS\)](#).

16. Stöd och hjälp i Socialförvaltningen

Socialtjänstens individ- och familjeomsorg	0498-26 88 19 (reception)
Familjefrid	0498-26 33 13
Socialjouren	0498-26 91 45 alt. via SOS Alarm 112

Familjefrid

Familjefrid är organiserade inom Individ- och familjeomsorgen och har samlad kunskap om kvinnofridsfrågor. Familjefrid kan erbjuda gruppverksamhet och stödsamtal för våldsutsatta, våldsutövare och anhöriga. Familjefrid finnas också tillhands för att ge socialförvaltningens medarbetare stöd och råd i frågor som rör våld i nära relationer.

Barn och familjeenheten

Barn och familjeenheten är organiserade inom Individ- och familjeomsorgen. Enheten utför barnavårdsutredningar och kan besvara frågor kring barn och ungas utsatthet för våld i nära relationer.

FREDA-ärendegrupp

FREDA-ärendegrupp är en samverkansgrupp inom socialförvaltningen som är tillgängligt för alla verksamheter där våld i nära relationer kan tänkas uppmärksammas. Syftet med forumet är att specifika ärenden som inte kan lösas av handläggare eller i dialog med nyckelperson i verksamheterna kan lyftas (avidentifierade) för att få ytterligare stöd och hjälp. FREDA-ärendegrupp sammankallas en gång per månad. För att lyfta ett ärende till FREDA-ärendegrupp se mer information på [intranätet](#) eller [samarbetswebben](#).